

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 17. junija 1874.

Obség: Razstava v Varšavi. — Razstava v Parizu. — Žitnice v Genevi. — Poročilo glavnega odbora kmetijske družbe Kranjske za občni zbor 6. maja 1874. — O pridelovanju sladkorne pese. (Konec.) — Gospodarska skušnja. — Nekoliko o sedanjem stanu v Evropi. — Moj pès. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razstava v Varšavi.

Ces. kr. general-konzul v Varšavi je Avstrijskemu ministerstvu zunanjih oprav poročil, da bode od 15. do 20. septembra 1874. leta v Varšavi splošna kmetijska razstava. Ministerstvo kmetijstva in tudi to trgovstva priporočujeta, nadjaje se obilne vdeležbe, to razstavo, ker bode našemu domačemu kmetijstvu in kmetijski obrtniji gotovo koristila. Zarad ponižanja vožnine na Avstrijskih železnicah bode ministerstvo vse potrebno storilo.

Ker bode naše bralce zanimalo tudi kaj natančnejega o tej razstavi zvedeti, podamo tukaj bistvene odločbe o nji: Vdeležiti se smejo razstavniki iz kraljestva Poljskega in cesarstva Ruskega, in tudi inostranci; al ti nimajo pravice se potezati za premije.

Razvrstena bo razstava v 6 glavnih grup ali oddelkov:

- I. Poljedeljski, vrtni in gozdni pridelki.
- II. Žive živali, konji, goveda, ovce, prešiči, psi.
- III. Izdelki kmetijske in gozdne obrtnije.
- VI. Kmetijske in poljedelske mašine (stroji), orodje in pripomočki, izdelki sodelavcev.

V. Črteži in modeli kmetijskih hiš in kmečkih poslopij; neizgorljivo stavivo ali priprave za zidanje.

VI. Izgledno gospodarstvo in gospodarsko računstvo.

Oni, kateri hočejo kaj razstaviti, morajo to naznani v posebnih zato namenjenih formularih do 15. julija razstavnemu odboru v Varšavi, in na svoje stroške blagó tje poslati, in to v teh-le obrokih: Stvari I. in III. grupe ne prej ko 10 in ne pozneje ko 3 dni; II. grupe ne prej ko 5 in ne pozneje ko 3; IV. in V. grupe ne prej ko 14 in ne pozneje ko 7 dni; črteže in popise k V. grupi in stvari VI. grupe najpozneje mesec dni pred otvorenjem razstave, katero se bode vršilo 15. septembra l. l.

Razstava v Parizu.

Ministerstvo kmetijstva naznanja, da se bode 15. septembra l. l. v Parizu odprla razstava: a) koristnih žuželek; b) njih izdelkov; c) orodja za podelovanje teh izdelkov; d) škodljivih žuželek in pripomočkov za uničenje teh škodljivcev. Natančnejše o tej razstavi, katera bode trajala do 11. oktobra 1874. leta, poročamo prihodnjič.

Žitnice v Genevi.

Ministerstvoma kmetijstva in kupčijstva je c. kr. konzul v Genevi (Genfu) naznanil, da se v Genevi napravljajo žitnice in da bode to mesto glavno skladališče in tržišče za žito in moko za francosko Švico, Savojo in sosedno Francosko. Konzul bi rad zvedel adrese velikih žitnih trgovcev, mlinarjev in onih posestnikov, kateri se močno pečajo z žitom; in to zarad tega, da bi jih mogel spominjati ugodnih okoliščin v Genfu za kupčijo z moko in žitom in tudi napraviti zalogo žita in moke za ogled ali poskušnjo. Kdor hoče od konzula v Genevi (Genf) o tem kaj več zvedeti, naj se obrne pismeno do njega ali pa do trgovske in obrtniške zbornice ali kmetijske družbe.

Poročilo

glavnega odbora kmetijske družbe Kranjske

za občni zbor 6. maja 1874.

Ker ne samo družbenike Kranjske kmetijske družbe, temuč naše bralce sploh utegne zanimati to poročilo, naj ga „Novice“ podadó občinstvu.

Glasí se tako le:

„Centralni odbor kot izvrševalni organ kmetijske družbe se je zopet na vso moč prizadeval, sklepe zadnjega rednega občnega zbora od 29. januarija lanskega leta in tudi od onega časa družbi došla pisma in vloge, katerih število je narastlo na 1920 števil, izvrševati točno in v smislu družbenih pravil. V tem poročilu se od navedenih v centralnem odboru posvetovanih družbenih razprav samo tiste povdarjajo, katere imajo splošno zanimivost.

A. Kar se tiče izvrševanja sklepov občnega zbora od 29. januarija 1873.

1. Po nasvetu gosp. R. Dolenc-a, sedanjega vodje sadje- in vinorejske šole na Slapu, se je sklenilo: Naj se pri subvencijskem odboru nasvetuje, da se onih 120 gold. iz sadje- in vinorejske in vrtnarske subvencije, ki so se bili Vipavski občini obljubili za zasajenje občinske trtnice, in sploh vsi za enake trtnice namenjeni zneski naklonijo Slapški šoli, da se iz te velike trtnice morejo deliti trsi vsakaterega plemena po vseh vinskih okrajih v deželi. Ta sklep se vendar do zdaj še ni izvršil, ker se je ta šola še le v drugi polovici meseca septembra lanskega leta odprla, in se nasajenje načrtane večje trtnice še ni moglo začeti.

2. Sklep: naj se subvencijskemu odboru nasvetuje, da se za Vodiško in Bohinjsko okolico, kjer se posebno pridno pečajo s predivstvom, za vsako posebej oskrbi strojna trlica z železnimi valarji in z mahalom (mahavnim kolesom) in pa otrepalna deska, — ta sklep se je izvršil, ker je namreč subvencijski odbor v seji 6. julija 1873 dovolil napraviti te stroje (mašine) iz strojne subvencije. Obema imenovanima občinama so se že meseca oktobra lanskega leta dali ti stroji; tudi se je med nje razdelilo več natisov družbenih naznanil zvezek I. 1870, kjer je natančno podučenje o predivstvu po belgiški metodi. Poleg tega so se obema gg. župnikoma Tomažu Kajdižu v Vodicah in Janezu Mesarju v Bohinjski Bistrici, katera sta si za povzdigo predivstva pridobila veliko zasluženje, poslala pohvalna pisma.

3. Po predlogu gosp. viteza Gutmannsthal-a in po sklepu Novomeške podružnice, naj se namreč iz subvencije nakupljena živina ne prodaja po dražbi le na družbinem sedežu v Ljubljani, temuč tudi pri podružnicah, katere se za to oglašijo in so porok za polovico kupne cene, se je to res tako vravnalo. Poleg treh dražeb na mestu v Ljubljani so bile namreč lansko leto take živinske dražbe pri podružnicah v Ratečah, v Novem mestu, v Radolici, v Bohinji in v Kranjski gori. Vsega skup je prišlo 148 goved, in sicer 87 Muricodolskih in 61 Belanskih pravih plemenskih goved obojega spôla v roke naših živinorejcev.

4. Da bi bilo mogoče napraviti stavbeni kapital za zidanje kmetijskega muzeja in oziroma strôjnice, se je bilo sklenilo, osnovati loterijo obstoječo iz dobičkov kmetijskih, gozdarskih in sploh gospodarskih priprav. Ta loterija se je za letošnje leto imela napraviti v Ljubljani, ako mogoče, v zvezi s kako občno kmetijsko ali gozdarsko razstavo, in njeno izvršenje se je bilo izročilo centralnemu odboru. Priprave za to so se odlašale po eni strani zavoljo neugodnih časov, in ker je Dunajska svetovna razstava trajala do meseca novembra lanskega leta, po drugi strani pa zato, ker je pretečeno leto 1873 filharmonična družba imela enako loterijo za zidanje pevskega in godbinega poslopja, in se je zdelo potrebno, počakati njenega izida, da bi se iz tega moglo sklepati, kaj bi bilo pričakovati od loterije kmetijske družbe.

5. Gledé nerednosti na Ljubljanskem živinskem sejmišči, katero je grajal gosp. dr. Ahačič, se je odbor vsled sklepa občnega zbora obrnil za odpravljanje teh napak do sl. mestnega magistrata, kateri mu je z dopisom 11. februarja 1873 št. 1705 zagotovil, da se bo marljivo skrbelo za natančno vredenje sejmišča in zadostno število nadglednikov.

6. Kakor je gosp. grof Barbo razodel željo in se je tudi sklenilo, naj se namreč pri vis. c. k. finančnem ministerstvu izprosi dovoljenje, na Kranjskem sejati tobak za poskušnjo, se je 5. februarja 1872. leta štev. 171 potrebna prošnja oddala, vsled katere je c. k. vodstvo za tobakarnice z dopisom 19. februarja 1873, št. 2402, centralni odbor opomnilo, naj mu naznani, na kolikih in v katerih krajih, po katerih osebah, na katerem zemljišči ali s kolikimi rastlinami se nameravajo take poskušnje, tobak sejati. Po povabilu do podružnic, naj prosijo tega dovoljenja, se je samo gosp. grof Barbo iz Rakovnika oglašil in tudi od c. k. vodstva za tobak dobil dovoljenje, pri svoji grajščini v Rakovniku na prostoru 40 □ sežnjev in pri posestvu v Radelsteinu na 20 □ sežnjih poskusiti tobak sejati, in bil je z vspehom prav zadovoljen. (Dal. prih.)

0 pridelovanji sladkorne pese.

(Po Činkelnovem „navodu“.)

(Konec.)

Ruvanje pese.

Navadno se začne sredi kimovca (septembra) pesa ruvati. Poprej se tega dela ni lotiti, ker pesa največ sladkorja zredi velicega srpana (avgusta) in v začetku kimovca meseca.

Najboljše se ruje z loparji, kateri morajo biti železni, ter vsi podobni navadnim žitarskim loparjem, tedaj ne smejo na konci biti jezičasti.

Izruvano peso naj otroci snažijo prsti, in tesno pri koži naj jej z nožem odrezavajo perje.

Perje je dobro za živino. Tudi ne škoduje, ako ga pustiš na njivi, da se podorje in takisto zemlji precej vrne nekoliko izgubljene moči.

Po Kranjskem je slaba navada, peso, dokler še raste, obirati, da se perje živini daje. Veče nespameti je ni od te; kajti nobena reč pese bolj ne ustavlja, kakor če se jej perje obere. Premodri stvarnik ni nobene reči vstvaril, ne vedé zakaj, vse ima svoje velike in važne vzroke. Vsi umni gospodarji, kateri sadé peso, povsod ostro skrbé in pazijo, da se jej ne vzame zavetje, katero ima od narave.

Če izkopane pese ne moreš precej z njive domu vzeti, pa če se je bati mraza, spravi jo na kupe, ki so zdolaj na štiri vogale narejeni in zgoraj špičasti, pa jo nekoliko palcev na debelo pokrij s prstjo, in tako se ti lepo ohrani čez vso zimo. Kopica ne sme biti na tleh nad 5 črevljev široka, ne nad 4 čevlje visoka, a dolga naj bode, kolikor hoče. Pesa se večkrat vname, ako je kopica predolga in preširoka. Kedar pesa ostane vso zimo na kupu, treba je večkrat pogledati, če morda ni začela kje gnjiti. Ako je bila mokra letina, posebno rada gnjije.

Sovražniki pese in njenega semena.

Sladko pesno seme radi jedó ali objedajo nekaki mali črviči, ki imajo veliko nog; nekatero letino, če je vreme za nje, jih je mnogo v zemlji. Včasí jedó peso tudi črvi navadnega hrošča (kebra); ti so še celó velicega travna (maja), rožnika (junija) nevarni koreninam. Tudi nekak rjav črv, ves podoben tistemu, ki se nahaja v moki, rad je seme.

Da se pride tem sovražnikom v okom, kolikor je mogoče, ne smeš nikoli semena hraniti, kedar ga sadiš, da potlej ni treba toliko dosajati; izpod 5 do 8 zrn naj nikdar ne pride v eno jamico. To je na eden oral (1600 štirj. sežnjev) po 12 do 15 funtov.

Stroški.

Po Kranjskem se navadno plačuje delavcu po 30 do 40 krajcarjev na dan. Po tej ceni pride za kopanje ali oranje, za poravnavanje prsti ali za vlako z brano, za valjenje z valom, za prekrižavanje z grabljami, za sajenje, za drugo valjenje z valom, za okopavanje in snaženje na en oral po 24 do 26 gold. stroškov.

Pridelki.

Kdor pesi streže, kakor smo mu tukaj razložili, tak je pridelal, če je kolikaj letina, na enem orali (na 1600 štirjaških sežnjih) po 300 do 400 centov. Nekatera leta se je pridelal tudi več, ali to je samo včasí, pa malokdaj.

K sklepu.

Zdaj še opominjamo, da mi kupujemo cent pesnege pridelka, kakor je že, po 50 do 55 krajcarjev; po taki ceni se nikjer pod našim cesarjem ne plačuje. Kakor je bilo že v vvodu rečeno, nam je samo do tega, da bi se

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 24. junija 1874.

Obseg: Razstava v Parizu. — Poročilo glavnega odbora kmetijske družbe Kranjske za občni zbor 6. maja 1874. (Dalje.) — O pridelovanju cikorijske korenine. — Palackijev zagovor. — Moj pès. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novièar.

Gospodarske stvari.

Razstava v Parizu,

katere smo v zadnjem listu omenili, bo kazala: a) koristne žuželke; b) njih izdelke; c) orodje za podelovanje teh izdelkov; d) škodljive žuželke in pripomočke za uničenje teh škodljivcev. Napravilo bo to razstavo centralno društvo za čebelorejo in entomologijo v Parizu. Oni, kateri se hočejo te razstave vdeležiti, morajo pred 1. dnevom meseca septembra to naznaniti tajništvu društva rue Monge 59. Ob enem je pa treba tudi naznaniti, koliko se potrebuje prostora za razstavo, in vse razjasniti, da bodo mogli presojevalci (jury) prav soditi in se tudi obiskovalcem lahko vse razjasni. Razstavniki izdelkov in orodja naj bi tudi ceno naznanili. Reči morajo vsaj do 12. septembra v Parizu biti. Centralno društvo bo skrbelo, da se bode po železnicah vožnina za blago na polovico znižala.

Stroške za posebne omare morajo plačati razstavniki. Za premije se bodo delile: zlate, sreberne in bronaste medalje, pa pohvalna pisma. Vsak razred razstave bode imel svoje presojevalce, katerih polovico bode društvo in drugo polovico pa oni razstavniki imenovali, kateri bodo pri odprtji razstave. Razstavniki ali njih zastopniki morajo razstavljene reči tudi na svoje stroške iz razstave spraviti, društvo pa bode razstavo in tudi vsa dela nadzorovalo, al za poškodovanje noče biti odgovorno. Za učitelje entomologije se bode razpisal poseben konkurz, kateri se bo končal 15. sept., ter delile za izvrstna dela premije (po 100, 50 in 25 frankov) in medalje. Oni, kateri se vdeležé tega konkurza, smejo tudi dela svojih učencev poslati, kateri bodo tudi pohvaljeni.

Ob času razstave bo obravnaval poseben kongres o sledečih vprašanjih:

1. Postava zapoveduje, gosenična gnjezda odrezati in na mestu požgati. To delo se ima pričeti vsako leto 20. februarja. Al je to edin pripomoček gosenice pokončati?

2. Al ni gosenic, katere bi se v drugih časih leta lahko pokončale?

3. Al je posnemati način, po katerem v Švici črve pokončujejo?

4. Al je treba od vsacega občincea tirjati, da svojemu posestvu primerno število teh žuželek prinese županstvu?

5. Al se more ravno tako z navadnim kebmom ravnati?

6. Al je trtna uš (phylloxera) vzrok nove trtne bolezni, al je le nasledek te?

7. Kako je to, da večina načinov, kateri se rabijo pri pokončevanju žuželek, ne pomaga nič pri pokončevanju phylloxere?

8. Ako je phylloxera le nasledek trtne bolezni, al bi ne bilo prav, ko bi se od trt s primernim gnojem bolezen predodvrčevala?

9. Kako je to, da povodenj phylloxere v vinogradih pokonča?

10. Kako se phylloxera preseli iz poškodovane trte na še ne poškodovano?

11. Al je v Evropi najbolj znana phylloxera korenin ista, kakor ta v Ameriki znana phylloxera listja?

12. Al se pozná le ena ali več vrst teh zajednih žuželek (phylloxera)?

13. Al kateri trti ne škodujejo?

14. Al je mogoče te trte na Francoskem pomnožiti in z najžlahnejimi trtami cepiti?

15. Al se more škoda ceniti, katero napravi phylloxera vinoreji na jugu?

16. Kak vtis napravi ta žuželka na ceno vina, na povžitje, na železnice in na davščine pijač?

17. Al izreja svilnih prelcev na prostem, kakor jo dr. Gintrae v Bordeaux-u vže 10 let vodi, prekosí druge načine, kateri se nasvetujejo za odvrčanje muscardine, telesne bolezni in prerčenje svilnih gosenic?

18. Al se je doseglo pri izreji ajlantovega prelca (ailanthus) in hrastovega prelca to, kar se je nadjalo?

Ako bode mogoče, bo društvo tudi še druga vprašanja na dnevni red djalo, katera se mu bode morebiti poslala.

Monografije in spisi o teh vprašanjih bodo presojevani in izvrstni tudi premirani.

Poročilo

glavnega odbora kmetijske družbe Kranjske

za občni zbor 6. mājā 1874.

(Dalje.)

B. Gledé družbinih opravil se poroča naslednje.

Kakor lansko leto, tako so tudi letos od sl. državne uprave za povzdigo in pospeševanje raznih kmetijskih razdelkov podeljene subvencije vzbudile kaj živahno vdeleževanje in oglašanje gospodarjev iz vse dežele.

Ker se je pri občnem zboru 29. januarija 1873 na

tanko poročilo, koliko je družba do zdaj prejela subvencij, in se je ozir jemal na vse posamezne kmetijske razdelke, in ker se je poleg tega enako poročilo v letošnjem kmetijskem koledarju nekoliko okrajšano razglasilo, ne ponavljamo tega več, in nadaljujemo le to prvo poročilo ter se oziramo le na posamezne subvencije, katere so se delile leta 1873.

1. Za povzdigo reje goveje živine.

Od l. 1872 je ostalo v blagajnici . . . 1279 gl. 91 kr.
Za l. 1873 je podeljene subvencije . . . 7000 „ — „
Med tem časom naloženi denarji so dali obresti 92 „ 16 „

Iz skupnega zneska . . . 8372 gl. 7 kr. se je nakupilo in po dražbeni poti za polovico kupne cene prodalo, ter tako v našo deželo pripravilo v tem letu 148 izvernih goved obojega spola, in sicer 87 izvernih Miricodolskih in 61 izvernih Belanskih. Poleg tega je še ostalo v blagajnici 789 gl. 58 kr. Ta ostanek se bo obrnil s subvencijo, katero upamo za letošnje leto dobiti.

Način, po katerem se je v minulem letu 1873 subvencija za govejo živino obračala, da se namreč goveda ne dajejo zastonj, temuč se za polovico kupne cene na dražbi prodajajo, in da se dotični kupec na dražbi s pismom zaveže, goveda vsaj dve leti za pleme rediti, ta način je pripomogel, da se je še enkrat toliko žlahnih goved za pleme moglo dati našim živinorejcem, kakor bi bilo sicer mogoče, ako bi se bile zastonj dajale. To bo bistveno pripomoglo, da se bo živinoreja hitro izboljšala.

2. Za povzdigo reje drobnice

je za leto 1873 podeljene podpore . . . 1000 gl. — kr.
z ostankom v blagajnici 176 „ 83 „
se je nakupilo 21 Ugoviških
in 46 Jezerskih

skupaj . . . 67 ovac za pleme, dalje 32 bravov in oziroma 16 parov sufolških svinj; ovce so se dajale gospodarjem zastonj, svinje so se jim po dražbi prodale za polovico kupne cene, in tako se je vsa subvencija popolnem porabila.

Ker so se naši živinorejci obéh plemen tih živali živo poprijeli, in so sufolške svinje jako rodovitne, je bilo lansko leto centralnemu odboru mogoče, potrebno število sufolških svinj in od omišljenih 67 ovac razun 18 vse od domačih živinorejcev izvirnega plemena nakupiti.

3. Kar se tiče pospeševanja sviloreje.

Za ta oddelek je sl. c. kr. ministerstvo kmetijstva za leto 1873 dovolilo podpore . . . 200 gl. — kr.
lansko leto je bilo pa ostalo 134 „ 16 „

v porabljenje, za katera oba zneska . . . 334 gl. 16 kr.
se je letošnje leto oskrbelo od kmetijske družbe v Rovinju 20 unč celičnega svilorednega semena za . . . 180 „ — „
od Tržaške družbe 4 kartone semena za . . . 20 „ — „
od Milanske družbe 1 karton izvirnega semena za 10 „ — „
šoli na Slapu, katera se bo tudi pečala s podučevanjem v sviloreji, je subvencijski odbor dovolil za drobno-gled in in gorkomer 82 „ — „
za poskušnjo celičnega svilorednega semena se je porabilo 6 „ 40 „
za inserate 3 „ 20 „

Skupaj 301 gl. 60 kr.

Ako tedaj primerimo stroške 301 gl. 60 kr.
gotovini, še ostane 32 „ 56 „
K temu pride še izkupilo letos prodanega semena, katerega še nismo dobili, okoli 100 „ — „

tako, da bo družbi za prihodnje leto ostalo 132 gl. 56 kr.
in za leto pričakovana državna subvencija.

Sviloredno seme se je svilorejcem prodajalo za $\frac{2}{3}$ kupne cene, ljudskim šolam pa se je dajalo brezplačno.

4. Za povzdigo sadje- in vinoreje ter vrtnarstva

se je za leto 1873 podelilo subvencije 800 gl. — kr.
v blagajnici je ostalo od l. 1872 . . . 281 „ 29 „

Iz te svote 1081 gl. 29 kr.

se je nakupilo 10 zbirk vrtnarskega in sadnega orodja, katero se je razdelilo ljudskim šolam za sadno drevje, za divjake, za cepiče in za subvencije k napravi šolskih vrtov in drugih reči se je izdalo 577 „ 25 „

tako, da družbi še ostane 504 gl. 4 kr.

Ta znesek se bo v teku letošnjega leta porabil za podpore, kakor bo sklenil subvencijski odbor.

5. Za povzdigo čebelarstva.

Subvencije, katere so bile za ta oddelek podeljene do konca leta 1872, so se bile porabile, ostalo je bilo le še 14 gl. 20 kr.
subvencija za leto 1873 znašala je . . . 400 „ — „

Od tega skupnega zneska 414 gl. 20 kr.

je kmetijska družba po ukazu sl. c. k. ministerstva poljedelstva od 21. decembra 1873 št. 12034/1646 tukajšnji čebelorejski družbi dala 200 „ — „

tako, da je centralnemu odboru še ostalo

v porabo 214 gl. 20 kr.

Polovica tega denarja je namenjena za nakup Potentovih panjev, polovica pa za premije od 10 do 20 gold., katere se bodo delile ljudskim učiteljem, ki se praktično pečajo s čebelarstvom in tudi šolsko mladino v tem podučujejo, in pa manj premožnim čebelarjem kmetijskega stanú. (Dal. prih.)

0 pridelovanji cikorijske korenine.

(Po Činkelnovem „navodu“.)

Vsak kmetovalec mora na to gledati, da na svojem zemljišču kolikor mogoče več pridelja. Da pa se to zgodi, ne zadostuje še, da polje dobro obdeluje in gnoji, ampak je dobri pridelek odvisen prav posebno od tega, da se pravo seme izbere, ki stori na njegovi zemlji.

Od nobenega sadeža pa kmetovalec ne more imeti večje koristi, kakor če sadi cikorijo.

O velikem dobičku tega gospodarstvenega članka se izrekuje najugodnejše dr. Karl Sprengel, kr. pruski ekonomski svetovalec, v svoji izvrstni knjigi: „Meine Erfahrungen im Gebiete der allgemeinen und speciellen Pflanzenkultur.“ Najjasnejši dokaz za to je pa ta, da se cikorijske korenine na Nemškem v nezmerni množici pridelujejo, in da vsak umni gospodar trdi, da se to prav dobro izplačuje.

Podnebne in zemeljske razmere na Kranjskem so pridelovanji cikorijske korenine posebno ugodne. Mi sami smo na enem oralu že 300 centov pridelali, in

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 1. julija 1874.

O b s e g: Oklic živinorejcem na Kranjskem. — Razpis štipendij. — Poročilo glavnega odbora kmetijske družbe Kranjske za občni zbor 6. maja 1874. (Dalje.) — Vrtnarske novice. — Palackijev zagovor. (Konec.) — Moj pès. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novièar.

Gospodarske stvari.

Oklic živinorejcem na Kranjskem.

Podpisani odbor c. k. kmetijske družbe je sklenil letos pri nakupovanju plemenske goveje živine iz državne subvencije se posebno ozirati na živinorejce na Kranjskem in kar bo mogoče mlade živine čistega Muricodolskega, Pincgavskega in Belanskega plemena, katero so izredili domači Kranjski živinorejci, od teh nakupiti.

Odbor kmetijske družbe vabi tedaj Kranjske živinorejce, kateri imajo na svojem posestvu izrejeno plemensko govejo živino omenjenih treh plemen in jo tudi hočejo prodati, naj to podpisanemu odboru zadnji čas do konca meseca julija letošnjega leta pisмено naznanijo. V dotičnih dopisih naj se tudi naznani: spól, starost, pleme in zadnja cena živine, katera se hoče prodati.

Glavni odbor c. k. družbe kmetijske
v Ljubljani 20. junija 1874.

Razpis štipendij.

Visoko c. kr. ministerstvo kmetijstva je ustanovilo dve ustanovi ali štipendiji po 450 gold. na leto, kateri se imate podeliti 2 mladenčema iz Kranjskega za to, da moreta iti v eno viših avstrijskih kmetijskih učilišč.

Razpisati štipendiji je naročilo podpisani kmetijski družbi. Ti štipendiji ste v prvi vrsti za na Kranjskem rojene mladenče, ako bi pa teh prošnikov manjkalo, se bode oziralo tudi na druge, slovenskega jezika zmožne dijake. Prošnje naj se napravijo na visoko c. k. ministerstvo kmetijstva in naj se vsaj do konca meseca julija tega leta vložé pri podpisani c. k. kmetijski družbi. Prošnji se ima pridjati: krstni list, spričevalo o obnašanji, šolska spričevala o šolah, katere je prošnik dovršil, dokaz, da zná slovenski in nemški jezik. Ob enem se pa morajo prošniki tudi zavezati, da bodo, kedar bodo študije dovršili, prevzeli službo na kmetijski šoli, katera se ima ustanoviti, ali na vino- in sadje-rejski šoli na Slapu, ali na gozdarski šoli v Šneperku, ali sploh na kaki Kranjski kmetijski učilnici, in to službo za ustanovljeno plačo opravljali najmanj 6 let.

C. kr. kmetijska družba Kranjska.

V Ljubljani 27. junija 1874.

Poročilo

glavnega odbora kmetijske družbe Kranjske

za občni zbor 6. maja 1874.

B. Gledé družbinih opravil se poroča naslednje.

(Dalje.)

6. Za zboljšanje predivstva.

Za nakupovanje Rigajškega lanenega semena, katero se je prodajalo kmetovalcem, ki so se bili po razglašenem povabilu za nj oglasili, je centralni odbor imel le blagajnični ostanek od l. 1872 . . . 151 gl. 15 kr.
in za leto 1872 podeljeno subvencijo . . . 300 „ — „
in pa hranilnične obresti 3 „ 64 „

toraj skupaj . . . 454 gl. 79 kr.

Ker se jih je bilo pa za to seme toliko oglasilo, da ga je bilo treba naročiti 260 mernikov, je bila kmetijska družba potrebni znesek založila proti temu, da se jej je povrnil iz denarja, ki se je za seme izkupil.

Za 260 mernikov prodanega lanenega semena je družba dobila . . . 1245 „ 60 „

To tedaj dá skupni znesek . . . 1700 gl. 39 kr.

Za lanéno seme z voznino in drugimi stroški vred se je plačalo . . . 1569 „ 68 „

Moravsko-schönberškemu učencu And.

Piskarju, ki je o različnih časih dvakrat podučeval predivarje Vodiške soseske, kako je treba ravnati z lanom po Belgiški metodi, in pa za napravo 2 godilnic na vodi, se je plačalo 101 „ 99 „

Ako se primerijo stroški 1671 gl. 67 kr.

s skupnimi dohodki, se razvidi, da ostane v blagajnici le še ostanek z 28 „ 72 „ kateri se bo prihodnje leto vporabil.

Vse lanéno seme se je pred kakor v 14 dneh popolnem prodalo, in gospodarji, kateri se niso bili ob pravem času oglasili, so tako pogosto popraševali po njem, da bi se ga bilo najmanj 50 mernikov še lahko oddalo. To je gotovo vesel dokaz, da predivstvo čvrsto napreduje.

7. Za napravljjanje izglednih gnojišč.

Za ta oddelek družba od l. 1870 ni dobila nič subvencije, imela je pa od pred v blagajnici še 390 gl. 16 kr.

Iz tega denarja je leta 1873 podelila 6 gospodarjem za umno napravljene gnojišča premije po 60 gl., tedaj 360 gl. 60 kr.

tako da v blagajnici le še ostane . . . 30 „ 16 „

8. Za nakup kmetijskih strojev in orodja.

V tej subvencijski zalogi je bilo po naznanilu v lanskem poročilu gotovine 691 gl. 97 kr.

Iz tega denarja se je nakupilo in po deželi razdelilo:

a) 3 Lanz ove ročne mlatilnice za . . . 435 „ — „

katere so se zastonj dale, da se skupno rabijo za majhino plačilo, iz katerega se polagoma more napraviti nova mlatilnica; ena se je dala v Dovsko za podružnico Podpeško, druga podružnici Senožeski in tretja podružnici Boštanjski.

b) 2 ročni trlici z železnimi valarji in mahalom, in 2 otrepalni deski, Vodiški soseski in Bohinjski podružnici vsaki eno ravno tako zastonj in za občno rabo. To zadnje orodje je veljalo 177 „ 70 „

c) se je iz te subvencije plačala železnična vožnja drenaške tiskalnice iz Borovnice do Kranja z 6 „ 64 „

Ako se primerijo ti stroški 619 gl. 34 kr.

zgornjemu ostanku v zalogi, ostane še 72 „ 63 „

K temu se prišteje, kar se je izkupilo za 17 mašin za turšico robkati, namreč 10 „ 20 „

in za l. 1873 dovoljena subvencija . . . 500 „ — „

tako, da ima družba za nakupovanje strojev in orodja za l. 1874 582 gl. 83 kr.

Za ta denar se bodo po sklepu subvencijskega odbora ravno tako nakupovali stroji, ter se po dražbeni poti prodajali občinam in gospodarjem, ki se bodo za nje oglašili, toda ne pod polovico kupne cene.

9. Za povzdigo planinskega gospodarstva.

Subvencije za ta oddelek je bilo ostalo 996 gl. 76 kr.

in hranilničnih obresti od teh denarjev je bilo 49 „ 89 „

Tedaj iz skupnega zneska 1046 gl. 65 kr.

se je dalo poslancu, kateri je popotoval na planine Vorarlberške in Algavske na Bavarskem učiti se sirarstva in ogledat tamošnje naprave, za stroške popotovanja 200 „ — „

5 sirarskim družbam, katere so se ustanovile na Bohinjskih planinah, za podporo 620 „ — „

in za premije za zboljšano planinsko gospodarstvo 200 „ — „

Bukvovezu plačilo za vezanje 980 knjig „zboljšanje planin“ 23 „ 90 „

Ako se odštejejo skupni stroški . . . 1043 gl. 90 kr.

od skupnega zneska, se razvidi, da je vsa subvencija s tem popolnoma vporabljena do ostanka 2 „ 75 „

10. Za spisovanje poljedelske statistike

je sl. c. k. ministerstvo kmetijstva za l. 1873 dovolilo subvencije 800 gl. — kr.

katere je družba čisto izplačala spisatelju statistike gosp. Francetu Schollmajerju.

11. Za zboljšanje močvirnih zemljišč

je sl. c. k. ministerstvo poljedelstva posodilo drenažno tiskalnico, ki je zdaj, kakor se je že pri zadnjem občnem zboru poročalo, pri ceglarju Andreju Netu v Kokri pri Kranju. Ker pa žalibog našim gospodarjem ni mar za izboljšanje močvirnih zemljišč po izsuševanju, se že zdaj ni naročilo nič drenažnih ceví za izsuševalne stroje.

12. Za napravljane vodnjakov in kali, koder manjka vode,

je dobila družba za l. 1872 subvencije 1500 gl. — kr.
in za leto 1873 2000 „ — „

Skupaj toraj . . . 3500 gl. — kr.

Ta skupni znesek s 3500 gl. je subvencijski odbor v znesku od 90 gld. do 400 gld. prosijočim občinam tako dajal, da se jim je polovica plačevala, ko se je delo začelo in se pokazalo zavezno pismo, druga polovica pa po dokončanem in po družbi potrjenem delu. S tem zaveznim pismom se vsaka občina zaveže, na svoje stroške s pomočjo podpore vodnjake primerno vravnati in jih v prihodnje v dobrem stanu, ohraniti ter pustiti vsi soseski v rabo. Ako se to ne zgodi, ima soseska prejeti denar s 5 obresti povrniti.

Za te odmenjene podpore in oglasniške stroške se je do zdaj že izplačalo 1295 gl. 42 kr.

in ostane še gotovine 2204 gl. 58 kr.

ker nekatera v l. 1873 začeta dela še niso popolnoma dokončana, subvencija od leta 1873 se je pa še le zamogla določiti, ko je bil čas za oglašanje minul, pri seji 8. marca t. l.

Iz tega kratkega poročila naj se razvidi, da si je subvencijski odbor prizadeval, prejete državne subvencije primerno in strogo po ukazih sl. c. k. ministerstva kmetijstva vporabiti in razdeliti. Zato je pa tudi sl. ministerstvo vse predložene in dokazane subvencijske račune radovoljno odobrilo.

Slavnim podružnicam zopet živo priporočamo, naj marljivo pomagajo, da se subvencijske zadeve prav in primerno vršijo. (Dal. prih.)

Vrtnarske novice.

Mravlje moremo prepoditi iz vrta, če nastavimo steklenico napolnjeno z medom, med katerega se pomeša nekoliko potašeljna ali nekoliko mišice. Mravlje nemudoma, ko zavžijejo tako hrano, poginejo.

Listne ali pirne uši, katere mlade zeljnate sajenice nadlegujejo, moremo pregnati z vodo, v kateri skuhamo hudega tobaka; tudi suh v prah stolčen tobak jim zelo škoduje. Zajce moremo odpoditi od drevja, če deblo namažemo s sledečim mazilom: 3 funte raztopljenega loja, in en funt kotrama.

Zajec se takega debela ne dotakne. Drugi namažejo drevno deblo s takim mazilom: 1 del volovskega žolča, 1 del krvi, 2 dela ilovice, 2 dela kravjeka in gnojnice nekoliko za stanjšanje.

Po deblu sadnega drevja nahajamo mah, lišaj, mrčese itd.; vse to moremo odpraviti, če pomažemo deblo s tem mazilom. Nekoliko žganega apna se polije z vročo vodo, v kateri se je nekoliko soli raztopilo, in ko apno drobno razpade, se mu primeša nekoliko saj.

Miši moremo pregnati iz vrtov, če potaknemo v luknje suknjene cunje, namočene v trpentinovem olju, katero jim zelo smrdi. Vrtnarji to sredstvo prav hvalijo.

Tudi polži so kaj nadležni v vrtih, ker posebno salatne rastline pokončujejo. Nametava se po zemlji nekoliko narezane repe, na katero prilezejo polži in

goveda treh deželnih plemen, to je, Muricodolskega, Pomurskega (Murboden - Rasse) in Marijinodvorskega. Kmetje, ki se želé te dražbe udeležiti, se morajo naj-pozneje do 1. septembra t. l. pri centralnem odboru v Gradcu oglasiti in 10 gold. za oglasilni list položiti, da se potem smejo dražbe udeležiti. Na poznejše oglase se ne bode ozir jemal. S tem se pa tudi oni živino-rejci, ki imajo za plemo priležnih mladih bikov in junčkov čiste krvi, vabijo, naj to centralnemu odboru o pravem času na znanje dajo, ako jih hočejo oddati.

Prešiči za plemo.

Tudi letos se bode nekoliko plemenskih prešičev suffolk — in berkširskega plemena za plemo razdelilo. Tisti kmetovalci, ki želé takih prešičev si omisliti, naj to centralnemu odboru v Gradcu naznani in za vsakega prešiča 10 gold. pošljejo, da se jim more potem postreči.

Iz „Slov. Gosp.“

Poročilo

glavnega odbora kmetijske družbe Kranjske

za občni zbor 6. maja 1874.

B. Gledé družbinih opravil se poroča naslednje.

(Dalje.)

Sl. c. k. deželna vlada je kmetijski družbi z dopisom od 24. junija 1873 št. 4715 poslala načrt postave, zadevajoč varstvo poljskega posestva, da naj ga natanko pretresa in naznani o njem svoje mnenje.

To postavo, ki je za kmetijstvo tako važna, je družba v vseh §§. na tanko prevdarila in nasvetovala nekatere spremembe v njej po razmerah naše dežele, ter je 10. avgusta 1873 pod števil. 898 naznanila o njej svoje mnenje.

Ker sta družbeni centralni odbor in sl. deželni odbor opozorila na potrebo odtoka iz Ložke doline, izsušenja Cerkniskega jezera in urejenje reke Unce, je sl. c. kr. deželna vlada od sl. c. kr. ministerstva za kmetijstvo z dopisom od 27. maja 1873 št. 5434/862 pooblaščenca vsled družbi naznanjenega dopisa od 3. junija 1873 št. 4130 potrebna dela, za katera je sl. ministerstvo dovolilo 1000 gold., izročila Tržaškemu inženirju dr. Rafaelu Visintini ju. Ali so se ta dela že pričela in imela vseh, se centralnemu odboru ni dalje poročalo.

Zavoljo grozno škodljive toče, ki je 19. julija 1873 po Dolenskem toliko vinogradov pokončala, se je odboru zdelo potreba, izvedenega vinorejca gosp. Antona Ogulin-a iz Novega mesta poslati v vinski zbor, ki se je bil pozne jeseni l. l. zbral na Dunaji, s tem namenom, da bi se tam posvetoval s strokovnjaki, kako bi se pokončane vinske trte dale oživiti brez čisto novih zasajanj, sploh pa, kako bi se vinogradi v najkrajšem času zopet mogli storiti rodovitni, da bi njegove skušnje precej razglasil poškodovanim vinorejcem v poduk.

Gosp. Ogulin, ki je bil to poslanstvo sprejel proti popotni štipendiji 120 gold., je 24. marca oddal poročilo, katero se bo razglasilo.

Več srenj je prosilo dovoljenja za nove živinske sejme; sl. c. kr. deželna vlada je prošnje izročila centralnemu odboru v pretres, in po dotičnih razmerah se je nasvetovalo, da naj se dovolijo ali pa tudi odrečejo.

Po želji sl. deželnega odbora od 23. avgusta u. l. pod št. 4982, naj bi se iz družbene bukvarnice sadje in vinorejski šoli na Slapu dalo taci bukev, katere bi se v tej šoli mogle s pridom rabiti, je centralni odbor izročil 13 knjig po 5 natisov in od 5 knjig po en natis sl. deželnemu odboru za poslanje vodstvu omenjene šole.

Centralni odbor se je na vso moč prizadeval, da

so bili naši domači kmetijski izdelki suhe zemlje in tudi Ljubljanskega močvirja z vsemi oddelki šote skupaj in v prijetni sestavi na mednarodni Dunajski razstavi lanske leto 1873 razpostavljeni. Podružnice in posamezni večji posestniki so prizadevanje izdatno podpirali in so na prošnjo odboru in oziroma družbinemu razstavnemu odboru in oziroma družbinemu razstavnemu zboru na pomoč prav veliko hvalevrednega oskrbeli. Vendar se je moralo še veliko izdelkov nakupiti, kar je z drugimi plačevanji za prostor v razstavi na Dunaji, za police, za steklene vaze, jerbaze, vreče, za voznino tje in nazaj, za poslanje poročevalca i. t. d. družbi prizadajalo veliko stroškov. Ako bi teh stroškov ne bila zljajšala dobrotljivost Njih ekscelencije gosp. ministra kmetijstva, bi bili družbi še občutljiviši, zlasti ker v tej reči ni imela od nikoder nikakoršne podpore.

Družbeno razstavo, o kateri je odbornik gosp. Fr. Schollmayer, čegar prizadevanje pri vravnovanju te sestave se mora hvaležno pripoznavati, spisal natančno poročilo, je vodstvo razstave počastilo s sreberno medaljo za zasluženje in napredek. Tudi je gosp. Franc Schollmayr po ukazu sl. c. kr. ministerstva kmetijstva sestavil in v razstavo poslal poljedelsko statistiko, katero je sl. ministerstvo kmetijstva s posebnim pripoznanjem pohvalilo.

Po ukazu sl. c. k. ministerstva za kmetijstvo od 6. maja 1872 št. 1478 in do 6. januarija 1873 št. 188/34, katero je napravljalo ilustracijo zgodovine plugov za mednarodno svetovno razstavo Dunajsko, je centralni odbor poslal 4 razne pluge, ki so na Kranjskem navadni:

- a) za globoko zemljo po ravninah,
- b) za plitvo prst v ravninah,
- c) za kamenita tla Kraške okolice z navadnim ojesom, in

d) po goratih krajih navadni gorjanski plug z dvema lemežema, črtalom in s plužno desko, ob enem je odbor tudi dodal podobe različnega vpreganja v naši deželi, katere je gosp. dr. Papež iz prijaznosti brezplačno izdelal, ter tako dal podobo naših plugov in vpreganj. Z dopisom od 8. februarja 1874 št. 1800/183 je sl. ministerstvo izreklo toplo zahvalo in vse predplačilne stroške povrnilo. Pri tej priliki je pa tudi centralni odbor gosp. dr. Papežu izrekel srčno zahvalo, ker je bil on z brezplačno narejenimi podobami vpreganja k tej pohvali bistveno pripomogel.

Ko je bil deželni zbor Kranjski ljudskim učiteljem, obrtnikom in posestnikom za popotne štipendije na Dunajsko svetovno razstavo iz deželnega zaklada dovolil 1500 gold., je v svojem dotičnem oznanilu prosilec ukazal izročiti svoje prošnje za te štipendije centralnemu odboru kmetijske družbe, katerega je z dopisom 4. maja 1873 št. 6660 prosil, naj naznani 10 najbolj vrednih prosilcev za popotovanje na svetovno razstavo. Tej želji se je z nasvetom 6. julija 1873 radovoljno vstreglo.

Kakor vsako leto, tako se je tudi za minulo leto 1873 sl. c. kr. deželnemu predsedništvu po dokončani žetvi poročalo o počeznih pridelkih; povdarjalo se je, da je bila letina veliko slabija, kakor po navadi, tako da je bilo po posameznih krajih skoraj vsih pridelkov jako malo; zlasti se je bilo bati v Št. Jerneji na Dolenskem, kjer je bila toča pridelke in trto popolnoma pokončala, velikega pomanjkanja. Zato se je sl. c. kr. predsedništvo opozorilo, naj po okrajnih glavarstvih oskrbi nabiranja denarja, da se pretečemu pomanjkanju izdatno in o pravem času pomaga.

(Konec prihodnjič.)

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 15. julija 1874.

Obseg: Zmukanje, maščenje ali drozganje grozdja ob trgatvi. — Naznanilo kmetovalcem. — Poročilo glavnega odbora kmetijske družbe Kranjske za občni zbor 6. maja 1874. (Konec.) — Kras nekdanj in sedaj. — Vsem slovenskim narodnjakom. — Koder Vošnjakovci hodijo, tam trava ne raste. — O slovensko-nemškem delu Wolfovega slovnika. — Moj pès. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Noviçar.

Gospodarske stvari.

Zmukanje, maščenje ali drozganje grozdja ob trgatvi.

Spisal Rihard Dolenc, vodja deželne vinorejske šole na Slapu pri Vipavi.

Nabrano, ali kakor pravijo vinorejci enih slovenskih vinorejskih krajev, natrgano grozdje se mora pred vsem daljnim podelovanjem v dokipelo mlado vino zmečkati, ali zmastiti, zdrozgati. Jagode se morajo namreč s pritiskanjem tako raniti, da v teh obdržani sok ali mošt po nastalih spokah lahko izteče.

Moči za zmečkanje jagode ni treba ravno velike, ker so lupinice mehke. To delo se pa izvršuje v različnih vinorejskih deželah različno, na več načinov. Tako vidimo nedvomno na najvišji stopinji vinoreje stoječega vinorejca, že na dva načina mastiti. Manjši se poslužuje v ta namen mastilne kadice in mastilnega droga; večji sploh mastilnega ali grozdnega mlina. Mastilna kadica je navadnim manjšim kadem za kislo repo in zelje skoraj popolnoma enaka; razločuje se od njih le v tem, da ima na zgornjem širokem robci dve ušesi, da se lože prenaša. Dno je nekoliko močnejše in pa preluknjano. Mastilni drog je 3 do 4 čevlje dolg, zdolej debelejši, zgorej tanjši kos lesa; torej zelo enak onim, kateri se rabi pri zmečkanju kuhanega krompirja, repe, korenja itd. Rabi pa za maščenje grozdja Renski vinorejec oboje tako-le: Vrh večje, ampak vendar nizke kadi, položi dve močni deski, kateri tako pritrdi, da je za 2 čevlja ena od druge, ter da se ne premakujeta. V sredo teh dveh desk (toraj tudi v sredo večje kadi) postavi mastilno kadico. V to vrže primerno množino grozdja, katero na deskah stoji, z mastilnim drogom tako dolgo tlači, dokler niso vse jagode razmaščene. Sok ali mošt odteče po luknjicah v spodnjo kad, tropine ostanejo v zgornji, iz katere se izgrebejo, da se more zopet drugo grozdje v njo djati in raztlačiti.

Tako zmasté manjši Renski vinorejci svoje grozdje precej hitro. Pri vsem delu pa ljubi ta največo snago, ker mu je dobro znano, da je snaga duša umnega kletarstva. Manjši posestniki družih vinorejskih dežel, kakor spodnji Avstrijanci, Štajerci itd., zelo vsi na ravno ta način ravnajo z grozdom. Da, še naš vrli Dolenc se mu zelo približuje. Manjši Dolenski vinorejec izmasti namreč svoje grozdje s primernim kolom koj v bretici, v katero ga je nabral. Maščenje gré sicer na ta način počasi izpod rok, vendar se mu ne more oči-

tati, da nesnažno dela, in s tem je dosti rečeno. Ker se na ta način le počasi more grozdje zmečkati, naj bi se toraj tudi Dolenski manjši posestniki rajši Renske mastilne kadice posluževali, grevalo jih gotovo ne bo. Pri večih in prav velikih vinorejcih, naj si bode ob Reni, na Ogerskem, Štajarskem, spodnjem Avstrijskem, da, tudi po našem Dolenskem sèm ter tje najdemo dandanes maščenje z grozdnim ali mastilnim mlinom v splošni rabi. Ti služijo izvrstno, kajti z njimi se masti zelo hitro, snažno in popolno, vrh vsega tega pa še prav malo stanejo. Za 25 do 30 gold. se dobé že izvrstni grozdni mlini. Vse te prednosti mašččenja z mlinom ustvarile so temu tako rekoč vhod v vse vinorejske dežele; izjemo dela le naša lepa Vipavska dolina, v to še ni priromal, v tej je še skoraj popolnoma bela vrana. (Dalje prihodnjič.)

Poročilo

glavnega odbora kmetijske družbe Kranjske

za občni zbor 6. maja 1874.

B. Gledé družbinih opravil se poroča naslednje. (Konec.)

Meseca januarija 1873 od sl. c. k. ministerstva za kmetijstvo sklicani vinski zbor je pretresal vprašanje: „Ali se kaže naprava in delavnost krajinah družeb za vinstvo, in ali zaslužijo, da se pospešujejo?“ in je razsodil, da je v njih izdatni pripomoček za pospeševanje in povzdigo vinoreje in tudi za zboljšanje materialnega stanja malega vinskega pridelovanja, ter jih živo priporoča in zapoveduje; pri tem se je zlasti kazalo na Štajarske vinorejske družbe.

Sl. c. kr. ministerstvo kmetijstva, katero želí in si prizadeva za posnemanje vinskih družeb Štajarskih, je centralnemu odboru z višim dopisom od 1. decembra 1873 št. 13080/1762 ukazalo, pravila Štajarskih vinskih družeb in dve poročili o njihovem delovanju od začetka njihovega obstanka v družbeno naznanila sprejeti in jih tudi po posebnih odtisih v slovenskem jeziku po vinorejskih okolicah po moči razširjati. Sl. ministerstvo je obljubilo poravnati stroške za slovenski prevod ter je ob enem vravnalo, da naj se od slovenskih posebnih odtisov 500 razdeli v domači deželi, 400 odtisov naj se pošlje Štajarski, 100 pa Goriški kmetijski družbi za razdeljenje med slovenske vinorejce tamošnjih okrajev, 250 odtisov na neposredno sl. c. k. ministerstvo za rabo.

Ta ukaz je centralni odbor točno rešil, nakazano število odtisov sl. ministerstvu in kmetijskima druž-

bama v Gradcu in Gorici že 28. februarja t. l. poslal, ob enem pa tudi domačim podružnicam poslal več odtisov za razdeljenje med vinorejce, kakor:

v Novomesto . . .	100 odtisov,
v Metliko . . .	100 „
v Krško . . .	80 „
v Mirno . . .	30 „
v Trebnje . . .	20 „
v Boštanj . . .	20 „
v Rateče . . .	15 „
v Vipavo . . .	100 „
v Bistrice . . .	20 „
v Senožeče . . .	5 „

Sl. c. kr. ministerstvo kmetijstva je z dopisom od 22. februarja t. l. št. 13418/1706 več iztisov g. Trientelnovega spisa z naslovom „Die Waldstreu“ (gozdna stelja) poslalo za razdelitev med naše gospodarje.

Centralni odbor, kateri v tem nemškem natisnjem spisu nahaja mnogo podučnega in koristnega, je sl. c. k. ministerstvo prosil 100 gold. subvencije za slovensko izdajo te knjižice, katera se mu je tudi dobrotnoodelila. Gospod vitez Gutmannsthal je prevzel spisovanje slovenske knjige po Trientelnovem nemškem spisu.

Ker se je nekaterekrat zgodilo, da so se iz subvencije nakupljena plemenska goveda proti zaveznemu pismu brez poprejšnjega dovoljenja subvencijskega odbora pred dvema minulimi leti dalje prodajala, je centralni odbor sklenil, vpeljati ostro pazenje nad takimi živalimi. Toraj se je obrnil do kmetijskih družeb v Lincu, v Gradcu in v Gorici za poročilo, kakošne naredbe varnosti imajo te družbe v tem oziru. Temu vprašanju so vse tri družbe radovoljno odgovorile.

Podružnica Metliška je s poročilom od 18. marca t. l. naznanila pomanjkljivosti pri zapiranju mej zoper zanešenje živinske kuge ter razodela svoje mnenje za odstranjenje teh pomanjkljivosti; toraj prosi družbo, naj se poganja pri državnem svetovalstvu za razglášenje nove postave za živinsko kugo ali pa za preiskanje dosedanje postave. Centralni odbor je ta spis natanko pretresel in sklenil, posnetek tega poročila poslati sl. c. kr. ministerstvu notranjih zadev, da ga blagovoljno pregleda in kot tvarino za novo državno postavo za odvrnjenje in vničenje goveje kuge.

Sl. deželna odbora Levovski in Zgornje-avstrijski v Lincu sta se obrnila do centralnega odbora za poročilo o učnem načrtu, o znotranji napravi, o visokosti vzdrževalnih stroškov, potem o fondih, iz katerih se tukajšnja kovaška šola vzdržuje. Obema željama je odbor radovoljno vstregel.

Z dopisom od 1. januarja t. l. št. 1214/1660 je sl. c. k. ministerstvo kmetijstva družbo povabilo, svoje mnenje izreči, ali bi ne bilo svetovati, naj bi se prepoved z ozirom na vvažanje vinskih trt iz ptujih dežel razširila na vvažanje sadnega drevja, da bi se trtna uš ne zanesla v deželo, ker namreč skušnja uči, da se ta preškodljivi mrčes nahaja tudi na korenini sadnih dreves. Centralni odbor je s poročilom 14. januarja t. l. št. 42 nasvetoval razširjenje te postave tudi na drevesa, ker je jako potrebna, k temu pa še opomnil, da naj ima ta zapoved z ozirom na trte kakor tudi z ozirom na drevesa popolno veljavo ne le za ptuje dežele, temuč tudi za one domače dežele, kjer se ta trtni sesavec zapazi.

Gospod Mihael Pregel, centralni odbornik in družbeni blagajnik, kateri je blagajniška opravila s hvalevredno natančnostjo čez 30 let opravljal, je koncem oktobra 1873 centralnemu odboru naznanil, da blagajniških in računskih opravil ne more več oskrbovati, in ga toraj prosil, naj ga oprosti službe. Centralni odbor si ni mogel kaj, kakor to popolnoma opravičeno željo

izpolniti, toraj gosp. Pregel-nu za velikoletni trud v imenu družbe naznanil toplo zahvalo, blagajniška in računska opravila pa začasno izročil adjunkt družbene tajnika Andreju Brusu, kateri je tudi ta opravila sprejel, dokler se ne izvoli ud centralnega odbora za blagajnika. Gosp. Brus je spisal račun za leto 1873 in proračun za leto 1874 ter ga predložil centralnemu odboru.

Da se družbeni denarji, očitne in privatne oblige, drugi spisi in tudi subvencijski denarji, kateri obstojé iz velicih zneskov, in ravno tako tudi različni časopisi, računске knjige in spričevala morejo varno shranjevati, je centralni odbor kupil proti ognju in vlomljenju zavarovano Wertheimsko blagajnico, in to tem bolj, ker je družbeni blagajnik dotično odgovornost ali garancijo za prihodnost določno odpovedal.

Ta blagajnica je veljala z voznino in s postavljanjem 259 gold. 70 kr. in je zdaj v družbeni pisarni, kjer zdaj blagajniška opravila začasno oskrbuje tajnikov adjunkt gosp. Brus.

Njih ekscelenca gosp. minister kmetijstva je o priliki, ko je potrdil sprejem družbenih „Naznanil“ za l. 1871, izrekel zahvalo s pristavkom, da je to knjigo, katera slavno priča delavnost naše družbe, ukazal pridružiti bukvarnici ministerstva za kmetijstvo.

O 25letnici je centralni odbor Njih c. kr. apostoljskemu Veličanstvu v imenu kmetijske družbe voščil srečo in naznanil vdanost po adresi, katero je poslal Njih ekscelenciji gosp. ministru kmetijstva pl. Chlumezky-ju s prošnjo, naj jo izroči Nj. Veličanstvu.

Vsled dopisa 3. decembra 1873 je gospod minister to prošnjo radovoljno spolnil.

Naznanilo kmetovalcem.

Kmetijska družba Kranjska je nakupila iz državne podpore več ročnih mlatilnic in jih bo po zelo znižani ceni prodajala; občine in podružnice kmetijske družbe imajo pri nakupovanju prednost pred drugimi. Prodajale se bodo po ponudbah (ofertih) in sicer:

1. Vsak, kdor želi kupiti ročno mlatilnico, mora ponuditi za njo najmanj 70 gld., sicer se na njegovo ponudbo ne bo oziralo.

2. Vsaki ponudbi je priložiti 10 gold. kot zastava ali vadij.

3. Vsi prosilci, katerih ponudbe se sprejmo in se jim to naznani, so zavezani, mlatilnico v 14 dneh — sicer zapade vadij — v Ljubljani prevzeti in ponudeni znesek po odbitku vadija koj v gotovini plačati ter trpeti stroške pošiljanja mlatilnice na odločeni kraj.

4. Kdor je mlatilnico kupil, nima pravice brez dovoljenja kmetijske družbe jo dalje prodati.

Vsi, ki želé kupiti take mlatilnice, se vabijo, da izročé svoje ponudbe kmetijski družbi do 25. t. m. in se v njih zavežejo, da se bodo držali tega, kar je v točkah 3 in 4 določeno.

Glavni odbor kmetijske družbe Kranjske.

V Ljubljani 9. julija 1874.

Ozir po domovini.

Kras nekdanj in sedaj.

V sporočilu gosp. c. kr. gozdarskega nadzornika, v katerem obširno govori o pogozdevanju Krasa, bemo, da je bil naš Kras nekdanj lep in gost hrastov gozd. Iz kraških okrajev Tržič, sv. Križ in Sežana so Benečani dobivali hrastov les, kakor pripoveduje po vest, katerega so rabili pri napravi hiš in ulic; v zemljo